

CZU: 81`255.2:37

DOI: 10.36120/2587-3636.v27i1.149-158

GOLURILE TERMINOLOGICE – O PROVOCARE ÎN CADRUL TRADUCERII SPECIALIZATE DIN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Victoria SOLOVEI, drd., Școala Doctorala Științe Umanistice, USM

<https://orcid.org/0000-0001-8914-7938>

Rezumat. Schimbarea de paradigmă în cadrul învățământului superior din Republica Moldova odată cu aderarea la Spațiul european comun al educației se reflectă pregnant la nivel de limbaj specializat. O întreagă serie de unități terminologice pătrund pe filiera traducerilor în limbajul educațional în limba română. Traducătorii din domeniu sunt puși în situația de a depăși dificultățile de traducere în timp util. Golurile terminologice în limba română reprezintă în acest sens o provocare semnificativă, or, în lipsa termenilor standardizați în sursele terminografice, traducătorii propun neologisme traductive, proliferându-se fenomenul variației terminologice.

Cuvinte-cheie: termen, concept, gol terminologic, gol conceptual, limbă-sursă, limbă-țintă, traducere, dificultate de traducere.

TERMINOLOGICAL GAPS – A CHALLENGE IN SPECIALIZED TRANSLATION IN HIGHER EDUCATION FIELD

Abstract. The change of higher education paradigm, once the Republic of Moldova has become a full member of European Higher Education Area is reflected within specialized language. A lot of new terminological units penetrate through translations the Romanian education language. The specialized translators have to overcome the translation difficulties in good time. The terminological gaps in Romanian represent a significant challenge. Once the source terms do not have standardized target terms in the terminographical sources, the translators suggest translational neologisms, giving rise to the phenomenon of terminological variety.

Keywords: term, concept, terminological gap, conceptual gap, source-language, target-language, translation difficulty.

Introducere. Educația reprezintă un fenomen complex, care face parte din existența umană din cele mai vechi timpuri. Kay Wood afirmă că, spre deosebire de alte domenii care necesită un efort special pentru a fi definit, mulți oameni consideră educația drept o realitate foarte familiară, deoarece din fragedă copilărie suntem implicați în acest proces, iar termenul face parte din limbajul comun al majorității [1]. Educația joacă un rol primordial în toate societățile, deoarece contribuie la definirea omului ca ființă autonomă, înzestrată cu abilitățile necesare pentru a coexista în societate. J. Delors remarcă pe bună dreptate că punctul focal al învățământului într-o societate îl reprezintă învățământul superior, întrucât este „atât depozitar, cât și creator de cunoaștere. Mai mult decât atât, este și principalul instrument de transmitere a experienței științifice și culturale acumulate de umanitate” [2, p.108]. Reprezentantii Comisiei Europene de asemenea subliniază rolul cheie pe care îl are în prezent învățământul superior: „acesta deține un rol crucial în dezvoltarea individului și a societății; iar prin impactul său asupra inovării și cercetării,

oferă capital uman cu înaltă calificare de care au nevoie economiile bazate pe cunoaștere pentru a genera creștere economică și prosperitate” [3].

Odată cu aderarea la Procesul Bologna și integrarea în Spațiul european comun al educației (în anul 2005), Republica Moldova a reușit să implementeze schimbări de esență în învățământul superior. În acest context comunicarea specializată din domeniul educațional este esențială, iar traducerea din domeniu asigură accesul la informația relevantă atât pentru specialiști, cât și pentru consumatorii finali – studenții. Pe de altă parte, internaționalizarea învățământului superior poate pune anumite probleme și provocări de comunicare specializată, or, multe realități și noțiuni din domeniul educației care pătrund în spațiul nostru din spațiul european (prin traduceri) nu au termeni corespondenți standardizați în limba română, traducătorul fiind pus în fața situației de a fi un traducător-terminolog, sugerând neologisme de ordin traductiv.

Metode de cercetare aplicate. Studiul nostru are drept obiectiv analiza variantelor de lexicalizare în limba română a termenilor educaționali în limba engleză, termeni care desemnează concepte ce lipsesc în sistemul conceptual al limbii române. Cercetarea noastră este de optică contrastivă și traductologică, iar instrumentul care a permis identificarea, descrierea și analiza faptelor de limbă este corpusul paralel. În acest sens, textele-sursă reprezintă texte specializate din domeniul învățământului superior (rapoarte, ghiduri, studii) publicate pe site-ul Comisiei Europene în perioada 2009–2015. Tematica comună a acestora este politica de internaționalizare a învățământului superior și de convergență a politicilor educaționale la nivel european. Textele în limba română reprezintă traduceri oficiale ale textelor în limba engleză, acestea fiind realizate de traducători profesioniști și întrunind, prin urmare, criteriul reprezentativității și cel al fiabilității. Am folosit instrumentul electronic de investigație lingvistică AntConc pentru fiecare colecție de texte pentru a stabili frecvența utilizării unor termeni-sursă și termeni-țintă și contextele în care sunt utilizați.

Golurile terminologice din domeniul învățământului superior. Conform ISO 704, „în terminologie conceptele sunt considerate niște reprezentări mentale ale obiectelor într-un context sau domeniu specializat”. Cercetătoarea Teresa Cabré definește conceptul ca element al gândirii, o construcție mentală care reprezintă o clasă de obiecte. De asemenea, în opinia lingvistei, conceptul exprimă nu atât lumea reală, cât modul individual sau al comunității de încifrare a acestei realități [4, p. 42]. Prin urmare, conceptul presupune o sintetizare a caracteristicilor esențiale ale unui grup de entități specifice lumii exterioare sau interioare. Specialista în terminologie, Mariana Pitar definește conceptele ca „o abstractizare a tuturor obiectelor concrete de același fel, într-un mod mintal, care cuprinde caracteristicile generale ale clasei de obiecte respective. Ele se diferențiază astfel de obiectele existente în lumea reală și sunt reprezentări ale acestora la nivel mintal, cognitiv, care se folosesc ca instrumente de lucru pentru gândire și pentru limbaj” [5, p. 18].

Referindu-ne la domeniul învățământului superior, constatăm că în limba engleză există termeni care trimit la concepte ce lipsesc în sistemul conceptual al limbii române. Întrucât existența termenilor este condiționată de cea a conceptelor, apare problema golurilor terminologice. O primă cauză pentru lipsa conceptualizării unor referenți în limba română este faptul că aceștia lipsesc din realitatea lingvo-culturală a spațiului românesc. Totuși, odată cu internaționalizarea învățământului superior și comunicarea intensivă în acest domeniu, referenții respectivi penetrează spațiul lingvistic autohton, în special prin intermediul traducerilor, fiind imperios necesară conceptualizarea și desemnarea acestora sub formă de termeni. În majoritatea cazurilor, traducătorii sunt puși în situația de a propune propriile variante de traducere a termenilor-sursă, deoarece aceștia lipsesc în sursele terminografice. Spre exemplu, în majoritatea universităților din spațiul european, cadrele didactice au dreptul, de obicei o dată la 7 ani, la o perioadă de un an în decursul căreia își păstrează salariul de funcție fără a-și desfășura activitatea didactică. Acest timp este dedicat activității științifice. Conceptul este lexicalizat în limba engleză prin termenul *sabbatical*. În baza terminologică IATE [6], considerată cea mai mare bază de date terminologice multilingve utilizată pentru traduceri în instituțiile europene, nu identificăm un termen corespondent în limba română pentru termenul *sabbatical*. În dicționarul explicativ englez termenul este înregistrat cu clasa gramaticală de substantiv, fiind explicat ca *o perioadă de concediu plătită oferită unui cadru didactic universitar după o anumită perioadă de activitate* [7]. În limba română acest lexem pătrunde pe filieră franceză (*sabbatique*) și este înregistrat în DAN 2015 cu clasa gramaticală de adjectiv ce descrie ceva referitor la *sabat – ultima zi a săptămânii la mozaici și unii sectanți creștini consacrată odihnei și ceremoniilor cultului* [8]. Pentru sensul specific domeniului educațional, este înregistrată sintagma *an sabatic – an de studiu acordat periodic universitarilor din anumite state, în care aceștia sunt scutiți de obligațiile didactice* [ibid]. Traducătorul, ținând cont de contextul apariției termenului în textul-sursă, poate identifica trăsăturile de sens generale făcând uz de dicționarul explicativ. Este de menționat că în România, termenul *an sabatic* este folosit în Legea educației naționale (Legea/2011), art. 288, alineatul 5 (stabilindu-se că „profesorii și conferențiarilor titulari sau directorii de granturi care timp de 6 ani consecutivi au derulat granturi de cercetare și au funcționat în aceeași universitate pot beneficia de an sabatic. Pe perioada anului sabatic aceștia beneficiază de până la un salariu de bază, cu aprobarea senatului universitar, și își păstrează calitatea de titular, dar sunt scutiți de efectuarea activităților din fișa postului” [9]. Pentru spațiul învățământului superior din Republica Moldova nu am identificat folosirea acestui termen, însă conform cartelor universitare există un concept asemănător – *concediu de creație*, în care cadrele didactice universitare au posibilitatea de a obține o perioadă de timp în care sunt scutite de activitatea didactică pentru a se dedica activității științifice (elaborarea de manuale, cursuri, finalizarea tezei de doctorat sau de doctor habilitat) [10].

Totuși, pentru spațiul vestic al învățământului superior, coonceptul de *sabbatical* este încetățenit, iar pentru spațiul românesc reprezintă o noutate, fapt confirmat și de lipsa înregistrării termenului în sursele terminografice specializate. În cadrul corpusului analizat, termenul *sabbatical* a fost tradus ca *perioadă sabatică*.

In Italy, the legislation also enables professors and researchers to spend a sabbatical abroad. [T2 en, p. 10] În Italia, legislația permite de asemenea profesorilor și cercetătorilor să petreacă o **perioadă sabatică**. [T2 ro, p. 9]

The programme supports Spanish teaching staff and researchers spending time at higher education institutions abroad as well as foreign teaching staff and researchers spending a sabbatical at Spanish higher education institutions. [T2 en, p. 9] Programul sprijină cadrele didactice și cercetătorii spanioli care petrec o perioadă de mobilitate în străinătate, în instituții de învățământ superior, precum și cadrele didactice și cercetătorii de altă naționalitate care petrec o **perioadă sabatică** într-o instituție spaniolă de învățământ superior într-o altă țară. [T2 ro, p. 9]

Întrucât conceptul la care se face referire este unul puțin cunoscut în spațiul românesc, considerăm că traducerea propusă este una opacă, deoarece locutorul poate activa nuanțele de sens ale etimonului *sabat*. Este necesară o explicitare a conceptului (în note de subsol sau în glosarul atașat textului-țintă) pentru a respecta principiul transparenței termenului-țintă. Am identificat și unități terminologice în care lexemul *sabbatical* devine determinant. Spre exemplu, *sabbatical leave* este un sinonim paronimic al termenului *sabbatical*, dar care exprimă conceptul într-un mod mai transparent, deoarece lexemul *leave* trimite la ideea de scutire în mod legal de obligațiile de la locul de muncă. În corpusul paralel identificăm traducerea unității în limba română prin unitatea terminologică *perioadă sabatică* și prin *întrerupere sabatică*.

In France, members of academic staff (enseignants-chercheurs) also have the possibility to take a sabbatical leave of six to twelve months every six years for the purposes of research. [T2 en, p. 10] În Franța, membrii personalului academic (enseignants-chercheurs) au de asemenea posibilitate de a beneficia de o **perioadă sabatică**, de la 6 la 12 luni, la fiecare șase ani de serviciu, cu scopul de a le dedica cercetării. [T2 ro, p. 11]

In Latvia, also every six years, academic members of staff are eligible for six months of paid sabbatical leave intended for scientific research. [T2 en, p. 10] În Letonia, la fiecare șase ani de serviciu, membrii personalului academic sunt eligibili pentru șase luni de **întrerupere sabatică** plătită, pentru cercetare științifică. [T2 ro, p. 11]

Considerăm că termenul-candidat *întrerupere sabatică* este unul opac, deoarece lexemul *întrerupere* actualizează semul *oprire, suspendare*, or, în acest interval de timp (sabatic), cadrul universitar nu își întrerupe cariera, ci doar schimbă accentele, de obicei, având pe prim-plan activitatea științifică. O altă variantă de traducere identificată este *activitate sabatică*:

“*The procedures for sabbatical or „Procedurile pentru activitatea sabatică scientific leave abroad are determined by* sau *științifică pe care personalul o va the higher education institutions.*” [T2en, *derula în străinătate sunt stabilite de instituțiile de învățământ superior.*” [T2ro, p. 10] p. 11]

Lexemul *activitate* este în relație de antonimie cu *întrerupere*, totuși observăm că ambele sunt folosite în mod alternativ ca determinat în formarea unității terminologice țintă, alături de determinantul *sabatic*. Acest fapt, cu siguranță, are repercusiuni negative asupra comprehensiunii conceptului, întrucât se proliferază variația terminologică și nu se respectă principiul consecvenței terminologice în traducere. Observăm, așadar, că din cauza golului terminologic, traducătorul folosește o varietate de termeni-candidați în încercarea de a denomina cât mai adecvat conținutul ideatic al termenului-sursă, această variație terminologică face însă dificilă decodarea și înțelegerea adecvată a conceptului. Deși nu putem afirma că *sabbatical* și *concediu de creație* trimit la concepte identice, totuși anumite caracteristici conceptuale coincid, iar în cazul traducerilor ce se fac pentru spațiul Republicii Moldova, acest termen ar putea fi considerat un echivalent funcțional. Pentru documentele universitare din România, ar trebui să se respecte principiul consecvenței și să se păstreze determinantul *sabatic* atașat termenului corespondent pentru *leave – concediu sabatic*. În opinia noastră, acest termen reflectă mai clar nuanțele de sens ale termenului-sursă.

Alți termeni pentru care a existat un gol terminologic în limba română sunt determinanții *undergraduate* și *postgraduate*, fiind parte componentă din unitățile terminologice *undergraduate student, undergraduate course, postgraduate student, postgraduate studies, postgraduate level*. Termenii reflectă conceptul de etapizare a studiilor superioare, întrucât de la apariția primelor universități în spațiul european (sec. XI la Salerno și Bologna) durata studiilor se întindea pe o perioadă de 15 ani, după primii 6 ani de studii, în care studentul avea cursuri de bază (aritmetica, geometria, astronomia, teoria muzicii, gramatica, logica și retorica), acesta obținea titlul de *Master of arts* și putea accede la un nivel superior – facultatea de drept, medicină sau teologie pentru etapa de master și/sau doctorat [11, p. 14]. Așadar, lexicalizarea etapizării nivelului de studii la nivel de termeni este una motivată istoric. În limba română nu identificăm termeni corespondenți, întrucât învățământul superior în spațiul românesc a apărut mai târziu în raport cu celelalte universități ale lumii, respectiv și structurarea studiilor a fost diferită. În

prezent, odată cu uniformizarea structurării învățământului superior în Europa, termenul *undergraduate* indică conceptul de prim nivel de studii, etapa când studentul încă nu are o diplomă de studii superioare, iar *postgraduate* indică ciclul doi de studii unversitare – masterat. În baza terminologică IATE nu sunt înregistrați termenii corespondenți în limba română pentru unitățile terminologice ce conțin determinanții *undegraduate* și *postgraduate*. În cadrul corpusului analizat, am identificat variante reușite de traducere pentru termenul/determinantul ***undergraduate*** și anume: ***primul ciclu de studii*** sau ***studii de licență***, termenii-țintă fiind clari și transparentți pentru locutorul vorbitor de română. Chiar dacă se pierde din concizia specifică termenilor-sursă, totuși forma acestora reflectă locul pe care îl are conceptul în sistemul conceptual al învățământului superior. Pe de altă parte, traducătorii optează și pentru variante mai puțin clare, uneori chiar opace, spre exemplu: *undergraduate students* – *studenți care urmează cursuri unversitare*, *undergraduate courses* – *cursuri unversitare*, *postgraduate studies* – *cursuri postuniversitare*:

Undergraduate students must have successfully completed at least one year of studies in their home institution. [T5 en, p. 52] ***Studenții care urmează cursuri unversitare trebuie să fi finalizat cel puțin un an de studiu în cadrul instituției de origine.*** [T5 ro, p. 52]
In Greece, IKY (State Scholarships Foundation) grants scholarships to foreign students for postgraduate and postdoctoral studies and further training in Greece. [T2 en, p. 9] ***În Grecia IKY (Fundația de stat pentru burse) oferă finanțare studenților străini pentru studii postuniversitare și postdoctorale și pentru formare profesională continuă în Grecia.*** [T2 ro, p. 9]

Odată cu reforma în organizarea studiilor superioare, toate cele trei cicluri de studii (licență, masterat, doctorat) fac parte din învățământul unversitar. Așadar, sintagma *cursuri unversitare* este valabilă pentru toate cele trei cicluri și nu doar pentru ciclul 1 de studii, iar sintagma *studii unversitare* reprezintă un hiperonim și nu reflectă trăsăturile conceptuale ale termenilor-sursă. De asemenea, sintagma *studii postuniversitare* poate trimite la ideea de postdoctorat, când, de fapt, în textul-țintă este vizat ciclul doi de studii/masterat.

O dimensiune importantă a reformei în învățământul superior ține de centrarea procesului educațional pe student, astfel încât multe din noile concepte vizează acest deziderat. Unul dintre acestea este ***peer learning***, definit în sursele specializate ca „proces în care studenții învață unul de la altul atât în mod formal, cât și informal. Accentul este pus pe procesul de învățare și include atât susținerea emoțională pe care cei care învață și-o oferă în mod reciproc, cât și sarcina de învățare în sine” (trad. n.) [12]. Forma unității terminologice engleze reflectă în mod clar trăsăturile conceptuale de bază ale conceptului prin cumularea trăsăturilor conceptuale ale determinantului și determinatului (lexemul *peer*

semnifică o persoană ce are același statut, aceeași vârstă și abilități, lexemul *learning* reprezintă achiziționarea de cunoștințe și competențe prin studiu și experiență). În corpusul în limba română am identificat două variante de traducere a acestui concept: *învățare reciprocă* și *învățare în echipă*:

The proposed actions call on the Commission to: 1) regularly update the European Guidelines for validating non-formal and informal learning and exchange of experience and good practice (...) [T3en, p. 144].
Acțiunile propuse invită Comisia: 1) să actualizeze cu regularitate Orientările europene privind validarea învățării non-formale și informale; 2) să faciliteze o învățare reciprocă eficientă și schimburi de experiență și bune practici (...) [T3ro, p. 151].

(...) set out common objectives for voluntary activities of young people, proposed exchanges of good practice peer-learning activities.
(...) au stabilit obiective comune pentru activitățile de voluntariat ale tinerilor, au propus schimburi de bune practici și activități de învățare în echipă.

Observăm că niciuna dintre variantele reperate nu reflectă în mod clar trăsăturile conceptuale de bază ale conceptului, întrucât determinanții *reciprocă* și *în echipă* nu cuprind nuanța de sens care vizează statutul egal al celor implicați în procesul de învățare. Locutorul român va trebui să recurgă la identificarea definiției conceptului pentru comprehensiunea clară a acestuia. Din 2016 în baza terminologică IATE este înregistrat termenul corespondent *învățare reciprocă*, deci traducătorul ar trebui să dea preferință acestui termen-țintă, în eventualele traduceri.

Un concept nou pentru spațiul învățământului superior românesc venit din spațiul educațional din străinătate este *coaching*. Termenul este împrumutat din domeniul sportului și pătrunde în domeniul educațional acum 25 de ani, „când Ted Sizer propunea profesorilor să-și instruiască elevii modelându-și relația didactică după relația pe care un antrenor o are cu jucătorii săi” [apud 11, p. 213], fiind vorba de descătușarea potențialului latent al oamenilor pentru a-i conduce la dezvoltare și la obținerea performanței. În corpusul analizat am identificat încadrarea acestui termen ca determinant în unități terminologice sintagmatice bimembre: *coaching methods, coaching systems/activities*. În cadrul corpusului în limba română observăm că traducerea determinantului variază, fapt ce demonstrează că în sistemul terminologic românesc conceptul nu a fost lexicalizat în sursele terminologice. Una dintre tehnicile aplicate de traducători în echivalarea acestui concept este împrumutul:

”Exchange of good practises and inovation for support services such as guidance, counselling and coaching methods” [T4en, p. 25]
„Schimburi de bune practici și inovație pentru serviciile de sprijin, cum ar fi îndrumarea, consilierea și metodele de coaching” [T4ro, p. 25]

Deși unul dintre principiile importante de care se ghidează terminologii în munca terminografică este formarea termenilor în limba-țintă (națională), totuși în cazul unor goluri conceptuale, împrumutul unui termen este o soluție optimă, deoarece relevă noutatea termenului și atrage atenția locutorului asupra conținutului ideatic. În acest caz locutorul va trebui să se informeze suplimentar, consultând sursele specializate ce conțin definiția conceptului. Pe de altă parte, în corpusul analizat am identificat și tehnici de traducere care duc la diluarea conceptului-sursă și, prin urmare, la pierderea nuanțelor conceptuale de noutate. Astfel, traducerea conceptului *coaching system* prin *sistem de instruire* duce la o pierdere semantică esențială, or, *instruire* vizează partea aplicativă a procesului de învățare, iar *coaching* ține de o schimbare de paradigmă în procesul educațional, de punerea accentului pe dezvoltarea emoțională și socială a celor ce învață pentru obținerea performanței.

It is necessary to give more assistance to some Programme target groups through advising, counselling, monitoring, and coaching systems tailored to their needs. [T3 en, p. 19] *Este necesar să se acorde mai mult sprijin anumitor grupuri-țintă ale programului prin sisteme de îndrumare, consiliere, monitorizare și instruire adaptate la nevoile acestora.* [T3 en, p. 19]

O altă traducere a conceptului identificată la nivelul corpusului este **meditații**:
Offer the necessary facilities to students (e.g. international office, housing, assistance with visas. [T5 en, p. 55] *Să ofere facilitățile necesare studenților (de exemplu, birou internațional, cazare, meditații, asistență în obținerea de vize.* [T5 ro, p. 55]

Considerăm această variantă de traducere generatoare de confuzii, or, termenii trimit la concepte diferite: *meditații* se referă la procesul de pregătire a temelor cu un meditator, pe de altă parte, *coaching* reprezintă o abordare inovatoare a procesului educativ. Așadar, pentru evitarea traducerilor eronate, în cazul golurilor conceptuale și, respectiv, terminologice, traducătorul ar trebui să considere o soluție viabilă împrumutul din limba-sursă.

Tabelul 1. Variația terminologică în traducerea termenilor ce reprezintă goluri terminologice în limba română

Termenul englez	Variante de traducere în corpus	Numărul de ocurențe în corpus	Varianta recomandată de autor
sabbatical/sabbatical leave	perioada sabatică întrerupere sabatică activitate sabatică concediu sabatic	11 6 1 2	concediu sabatic
undegraduate	studenții din <i>primul ciclu universitar</i>	1	~ de licență
undergraduate (Bachelor) courses	cursuri <i>de licență</i>	1	
undergraduate students	studenții care urmează cursuri <i>universitare</i>	1	

postgraduate level	nivel <i>postuniversitar</i>	1	~ de master
postgraduate certificate	certificat de studii	2	
costgraduate diplomas	postuniversitare diplome postuniversitare	1	
coaching	meditații	1	coaching
coaching system	sistem <i>de îndrumare</i>	1	
coaching methods	metode de coaching	1	
peer-learning	învățare reciprocă	14	învățare reciprocă
	învățare în echipă	1	

Sursa: *elaborat de autor (V.S.)*

În tabelul 1 sintetizăm rezultatele analizei variantelor de traducere a unor termeni ce reprezintă la ora actuală un gol conceptual-terminologic în cadrul sistemului terminologic al educației în limba română, indicând frecvența fiecărei variante de traducere și nivelul de răspândire în textul corpusului (range). De asemenea, indicăm varianta propusă de noi, considerând-o ca fiind cea mai potrivită în traducerea termenilor respectivi.

Concluzie. Golurile conceptuale și terminologice reprezintă una dintre cele mai mari dificultăți în activitatea de traducere, traducătorul fiind adesea nevoit să propună în timp util o denotație pentru conceptul-sursă, fapt care cauzează proliferarea fenomenului de variație terminologică. Este imperios necesară o analiză detaliată a sistemului conceptual și terminologic-sursă pentru a putea propune termeni-țintă adecvați, care corespund condițiilor directe de creație terminologică și exprimă în mod clar și univoc conceptul. Cu siguranță, pentru activitatea de traducere ar fi mult mai facilă o abordare onomasiologică, când pentru fiecare termen-sursă ar exista deja un termen corespondent validat. Din păcate însă, aceasta este doar o stare ideală, dezirabilă a lucrurilor, nici pe departe reală.

Referințe bibliografice

1. WOOD, K. *Education: The Basics*. London: Routledge, 2011. 173 p. ISBN 978-0-415-58954-3.
2. DELORS, J. *Comoara lăuntrică*. Iași: Polirom, 1999. 240 p. ISBN 973-683-549-9.
3. Învățământul superior european în lume. În: *Comunicare a comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social și comitetul regiunilor*, 2003 [citat: 23.11.2016]. Disponibil: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52013DC0499>.
4. CABRÉ, M. T. *Terminology. Theory, methods and applications*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1999. 245 p. ISBN 90-272-1633-9.
5. PITAR, M. *Manual de terminologie și terminografie*. Ed. a 2-a. Timișoara: Mirton, 2013. 225 p. ISBN 978-973-52-1407-4.
6. <http://iate.europa.eu>
7. Oxford English Dictionary. Disponibil: <https://www.oxforddictionaries.com/oed>

8. MARCU, F. *Dicționar actualizat de neologisme*. București: Saeculum Vizual, 2015. ISBN 9789738455566.
9. Legea educației actualizată, 2020. Disponibil: legeaz.net (citată: 25.01.2020).
10. Carta Universității de Stat din Moldova. [citată: 15.07.2019]. Disponibil: http://usm.md/wp-content/uploads/2015/04/Carta_USM_EDU-1.pdf
11. ONU, C. *Elemente de pedagogie universitară*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2017. 236 p. ISBN 978-606-714-344-7.
12. BOUD, D.; COHEN, R.; SAMPSON, J. *Peer learning in higher education*. London: Routledge, 2013. 181 p. ISBN 978-0-749-4361-4.

Surse corpus paralel

[T2 en] European Commission/EACEA/Eurydice, *Staff mobility in higher education*, Brussels: Eurydice, 2013, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/staff-mobility-higher-education-national-policies-and-programmes_en (19 p.)

[T2 ro] Comisia Europeană/EACEA/Eurydice, *Mobilitatea personalului din învățământul superior*, Brussels: Eurydice 2013, http://publications.europa.eu/resource/cellar/f262107d-7810-4eb6-8857-94cf77b3d43e.0006.01/DOC_1 (19 p.)

[T3 en] European Commission, *Erasmus + Programme guide, 2014*, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en (accesat pe 20 martie 2017). (267 p.)

[T3 ro] Comisia Europeană, *Erasmus + Ghidul programului, 2014*, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_ro (accesat pe 20 martie 2016). (275 p.)

[T4 en] European Commission, *Erasmus+ A guide to European Union opportunities in education, training, youth and sport*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en. (48 p.) (accesat pe 15 martie 2017)

[T4 ro] Comisia Europeană, *Erasmus+ Un ghid privind oportunitățile oferite de Uniunea Europeană în domeniile educației, formării profesionale, tineretului și sportului*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2014, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_ro. (48 p.) (accesat pe 15 martie 2017)

[T5 en] European Commission, *Erasmus-Mundus 2009-2013. Programme Guide*. https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_en (accesat pe 12 martie 2017).

[T5 ro] Comisia Europeană, *Erasmus-Mundus 2009-2013. Ghidul programului*. https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_ro (accesat pe 12 martie 2016).